

Pušinis stiebinis nematodas (*Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhrer) Nickle et al.) (toliau – nematodas) – tai apvalioji kirmėlė (1 pav.), kurios ilgis 0,5–1 mm. Pasaulyje žinomos net 75 *Bursaphelenchus xylophilus* yra žalinga ir sukelia pušų vytimą, dėl kurio medžiai žūva. 10–15 metrų aukščio medyje, kurio skersmuo krūtinės aukštyje penkiolika centimetrų, gali būti apie 50 milijonų šių nematodų. Kenkėjas minta medieną ardančiais grybais bei dažančiais medieną mėlynai grybais (*Ceratocystis* spp.).

Vabalas *Monochamus* spp. yra pagrindinis nematodo pernešėjas. Šie vabalai (2 pav.) Lietuvoje nėra dažni, tačiau labai pavojingi miškų kenkėjai. Vabalų lervos gyvena po spygliuočių medžių (pušų, eglė) žieve ir medienoje. Vabalai apgraužia ūglius, neretai puola ir sveikus medžius. Generacija trunka 2 metus.

1 pav. Nematodas matomas per mikroskopą

2 pav. Vabalas pernešėjas – *Monochamus* spp.

AUGALAI ŠEIMININKAI

Nematodo augalai šeimininkai gali būti visi spygliuočiai medžiai, išskyrus tujas.

PLITIMAS

Kenkėjas aptinkamas ne ES šalyse: Kanadoje, Kinijoje, Japonijoje, Korėjos Respublikoje, Meksikoje, Taivanyje, JAV. Europos Sąjungoje aptinkamas Portugalijoje ir Ispanijoje.

Manoma, jog į Azijos šalis šis nematodas pateko su importuojama mediena, o į Portugaliją – su medine pakavimo medžiaga (toliau – MPM) iš Azijos.

KENKĖJO POŽYMIAI

Pirmi simptomai augalams šeimininkams yra jų spyglių geltonavimas ir vytimas (3, 4 pav.). Nematodai mažina sakų gamybą spygliuočiuose, užkemša maisto medžiagų pernešimo takus. Paprastai sukelia medžių džiūvimą ir žūtį po 30–40 dienų po užkrėtimo.

Dažnai nematodo infekcija yra nepastebima, todėl užkratas gali būti nustatytas aptikus *Monochamus* spp. pažeidimų arba medienoje pastebėjus mėlyną grybą, kuriuo minta nematodas.

***Monochamus* spp. būdingi požymiai:**

- platėjantys smulkių išgraužų prikimšti takai po žieve; vėliau medienoje atsiranda kablo formos takas su ovaline landa; plika akimi matomos 1–2 mm gylio, 3–5 mm ilgio vagelės arba elipsinės duobutės žievėje, kuriose vabalai deda kiaušinius (5 pav.);
- ovalinė tako landa gali būti maskuojama pjuvenomis, takuose galima aptikti lervų (6 pav.);
- jei landa apvali, 5–10 mm skersmens, vadinasi, vabalas jau išskridęs.
- pamėlynavimai (7 pav.).

3 pav. Nematodais užkrėsti medžiai

4 pav. Nematodais užkrėsti medžiai po 1 d., 5 d. ir 14 d.

5 pav. *Monochamus* spp. veiklos požymiai

6 pav. *Monochamus* spp. veiklos požymiai

7 pav. Pamėlynavimai medienoje

KENKĖJO KONTROLĖ

Kad kenkėjo kontrolė būtų veiksminga, būtina kontroliuoti visą augalų šeiminių medieną ir visą medinę pakavimo medžiagą, kilusią iš šalių, kuriose aptinkamas nematodas. Medienoje kenkėjas gali būti sunaikintas ją apdorojant pagal Tarptautinių priemonių standarte ISPM Nr. 15 nurodytus reikalavimus.

Visų augalų šeiminių, medienos ir jos gaminių (įskaitant ir medinę pagalbinę medžiagą, tokią kaip padėklai, tarpinės, dėžės ir t. t.) gabenimui ir importui taikomi specialūs reikalavimai.

Jeigu pastebėjote neįprastų bei nepažįstamų kenkėjų ar ligų požymius, nedelsdami informuokite artimiausią regioninį skyrių.

TARNYBOS REGIONINIAI SKYRIAI:

Alytaus – Vilniaus g. 21, Alytus
Tel. (8 315) 561 12

Kauno – K. Donelaičio g. 33, Kaunas
Tel. (8 37) 32 06 32

Klaipėdos – Sankryžos g. 7, Klaipėda
Tel. (8 46) 36 54 53

Marijampolės – Vytauto g. 28, Marijampolė
Tel. (8 343) 97 094

Panevėžio – Žvaigždžių g. 21, Panevėžys
Tel. (8 45) 46 2375

Šiaulių – A. Mickevičiaus g. 34, Šiauliai
Tel. (8 41) 52 5722

Tauragės – Laisvės g. 50, Tauragė
Tel. (8 446) 610 68

Telšių – Žalioji g. 10, Telšiai
Tel. (8 444) 31 082

Utenos – Maironio g. 1, Utena
Tel. (8 389) 614 65

Vilniaus – Ozo g. 4a, Vilnius
Tel. (8 5) 238 3970

VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖ TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS

Ozo g. 4a, 08200 Vilnius

Tel.: (8 5) 237 5631, pasitikėjimo linija (8 5) 270 80 80,
Fitosanitarijos skyriaus tel. (8 5) 273 44 11

info@vatzum.lt, <http://www.vatzum.lt>,
<https://www.facebook.com/vatzumlt>

PUŠINIAI STIEBINIAI NEMATODAI

*BURSAPHELENCHUS
XYLOPHILUS*

(Steiner et Buhrer)

Nickle et al.

VILNIUS